

JAARGANG 34 - NUMMER 2 - JULI - 2023

informatie

**SINT JOHANNES VAN DAMASCUS GEMEENSCHAP
'S-HERTOGENBOSCH**

**VAN DE OEKRAIENSE GRIEKS-KATHOLIEKE EPARCHIE VAN DE
HEILIGE VOLODYMYR DE GROTE IN PARIJS**

NEDERLANDS TALIGE, BYZANTIJNSE RITUS

COLOFON

INFORMATIE is het periodiek van de Sint Johannes van Damascus gemeenschap en verschijnt drie- of per jaar. De Sint Johannes van Damascusgemeenschap is een de Byzantijnse ritus en Missie van de Oekraïense Griekskatholieke kerk van de Heilige Volodymyr de Grote in Parijs en viert elke tweede en vierde zondag van de maand de Goddelijke Liturgie, voorlopig nu om 9.30 uur in de Sint Catharina-kerk aan de Kruisbroedershof in 's-Hertogenbosch.

Inlichtingen:

Diaken Jo Gerrits, contactpersoon
Goorseweg 17
6595 AM Ottersum
06-53960341
diakenjogerrits@gmail.com

Secretariaat: Gerard Boode
Lijsterbeslaan 40,
5248 BB Rosmalen
073-5214457
g.boode@hetnet.nl

Bestuur:

Voorzitter: Jo Gerrits, (diaken)
Vicevoorzitter: Gerard Boode
Secr. & website: Thomas Krans
Penningm.: Marina Sufiyanova
Lid: Leo van Leijsen
Lid: Tiny Rutten.
Peter Firman, adviseur bisdom

Bank: NL32 RABO 0110551931

t.n.v. Stichting Sint Johannes van Damascus.

Hoofdredactie: Leo van Leijsen
Redactie: Jo Gerrits,

GODDELIJKE LITURGIE VIERINGEN

10 september t/m 22 oktober 2023

Plaats: St. Catharinakerk
's-Hertogenbosch

Tijd: elke 2^e en 4^e zondag van
de maand; de tijd is voorlopig
gewijzigd van 10.15 uur naar
9.30 uur.

Voor inlichtingen: Megchelen Louvet:
06-50251950

Zondag 9 juli Toon 5

De 6^e zondag na Pinksteren

**Was de laatste viering,
vóór de vakantie.**

**10 september zal de eerste
viering zijn na de vakantietijd**

Zondag 10 september Toon 6

15^e Zondag na Pinksteren

Zondag vóór Kruisverheffing

**Met medewerking van het
Tilburgs Byzantijns Koor.**

Gal. 6, 11 - 18

Joh. 3, 13 - 17

Zondag 17 september Toon 7

16^e Zondag na Pinksteren

Zondag na Kruisverheffing

Gal. 2, 16 - 20

Marc. 8, 34 - 9, 1

Zondag 8 oktober Toon 2

19^e Zondag na Pinksteren

Zond. na 3^e wk Kruisverheffing

2 Cor. 11, 31 - 12,9

Luc. 7, 11 - 16

Zondag 22 oktober Toon 4

21^e zondag na Pinksteren

Zond. na 5^e wk Kruisverheffing

Gal. 2, 16 - 20

Luc. 8, 27 - 39

Zaterdag 9 september is het open-monumentendag in 's-Hertogenbosch. Dan is ook de St. Cathrien open van 10.00 uur tot 17.00 uur. Onze kapel is dan ook te bezichtigen.

EEN PERIODE VAN RUST EN VAKANTIE.

De Hoogfeesten van Pasen en Pinksteren liggen alweer ver achter ons. Wij vieren nu de tijd na Pinksteren, onderbroken door de vakantieperiode. Van 10 juli tot 8 september zullen er geen vieringen plaats vinden. Vader Paul heeft na alle inspanning voor onze gemeenschap én voor de andere parochies, rust nodig. Een periode waarin we uitkijken naar ontspanning of juist inspanning. Sommigen gaan naar familie in binnen of buitenland, of bezoeken musea, kerken en kathedralen, of gaan pelgrimeren. Weer anderen gaan naar het zonnige zuiden of brengen hun vakantie in ledigheid door. We hoeven in ieder geval niet te klagen over mooi weer. Op 10 september worden de vieringen in onze kapel in de Sint Cathrien in 's-Hertogenbosch hervat.

Deze Goddelijke Liturgie wordt dan opgeluisterd door het Tilburg Byzantijn Koor. Dit biedt de mogelijkheid ook o.a. Oekraïners uit te nodigen deze viering bij te wonen.

Met succes is dat ook al eerder in Elshout op 2e Pinksterdag gedaan, met het Nijmeegs Byzantijns Koor.

Er waren daar in een volle kerk toch ook 80 à 85 Oekraïners aanwezig. Dus die behoefte is er.

Dus: Zondag **10 september op 9.30 uur in onze kapel in de St. Cathrien te 's-Hertogenbosch.**

WAT ZOEK IK IN DE KERK.

Als we denken aan kerk, dan is onze eerste gedachten een gebouw. De een nog mooier en groter dan de andere.

In de vakantieperiodes bezoeken veel mensen historische gebouwen en kerken in grote en kleine steden. Het lijkt wel een soort traditie.

Ben je in zo'n grote kerk of kathedraal dan bekruipt je soms de weemoed, naar vroeger dagen, toen je nog zelf actief was in de kerk, als misdienaartje of zangertje. Het gevoel van gemeenschap zijn was zo vanzelfsprekend. Je deed de eerste heilige communie en misschien zelfs het vormsel.

En nu? Wij mensen zijn ingehaald door een enorm consumerende maatschappij die alles overstijgt. Zelfs de schepping, heel onze natuur heeft er onder te lijden.

Hoe staat het met de verhouding tot God en met ons geloof vandaag? Vaak mag ik horen, uh, ja,..... ik geloof wel! Maar waarin dan? Ja, uh, er is iets, denk ik. Of... God zegt mij niets meer, kijk eens wat ik allemaal heb bereikt. Helemaal zelf gedaan!

Dat is, interessant! .....Is dat dan **zingeving van het leven?**

Een leven vol onzekerheid, in een maatschappij met nog meer onzekerheden? Heerlijk hè!

Heb ik morgen nog een baan, hoe moet ik alles financieren? Waar vind ik nog rust in deze hectische wereld, vol met bedreigingen?

Waar vind ik nog steun, waar gaat mijn verlangen eigenlijk naar uit? Waar kom ik mijzelf nog tegen,
.....**nergens**.....

wanneer we ons laten volstoppen met wat de consumptie-
maatschappij ons biedt naast geluid, media, film, t.v.,
mobieltjes die de hele dag om je oren suizen, zelfs als we
sporten of onderweg zijn.

Ons lijf, onze geest krijgt geen rust meer en wordt
zachtjesaan geestelijk dood gemaakt.

Dat is funest voor Ziel en Lichaam. (geest, lijf en leden)

Kunnen we er wat aan doen? .....**Jazeker!**.....

Gooi al die dingen, die je voortdurend moeten afleiden maar
eens van je af. ....**Oei**....., wat zul je dan tegenkomen?

Snel die mobiel weer aan, media beluisteren en onnodig
appen.

Want het is eng, die stilte, die broodnodige rust! En
toch!..... Laat het eens gebeuren. Zoek eens iets anders dan
die dagelijkse sleur. Durf eens zelf te denken, maar bovenal
naar jezelf te luisteren. Wat wil ik van mijn leven maken?

Is er meer, dan wat de consumptiemaatschappij mij
voorschotelt?

Ja, ... er is meer, veel meer!!!!!!!

Durf eens een kerkgebouw binnen te lopen. De rust in te
ademen die zo'n gebouw je biedt. Ga eens zitten in een van
de banken of stoelen. Kom tot rust en breng een offer.
Steek een kaars aan en gedenk iemand, bijvoorbeeld waarvan
je houdt, of misschien iemand die ziek is. Misschien ook voor

Zes dagen nadat Jezus zijn leerlingen verteld had dat Hij zal moeten lijden en sterven neemt Hij drie uitverkoren leerlingen mee de berg op. Lucas vermeldt dat de leerlingen in een diepe slaap vielen. Toen zij ontwaakten en zich de ogen uitwreven zagen zij Jezus stralend in het licht. Vanuit zijn diepe relatie met God breekt in Jezus een

straling door waarvan de leerlingen getuigen zijn. Het ontwaken van de leerlingen duidt erop dat zij tot een hoger bewustzijn komen. Hierdoor zien zij Jezus zoals Hij werkelijk is: als goddelijk en zoals Hij na zijn Verrijzenis ook voor allen die gelovig toelevan naar zijn komst zal verschijnen. Alle drie de evangelisten vertellen dat Jezus' kleren verblindend wit werden. Dan verschijnen Elia en Mozes die met Jezus in gesprek gaan. Lucas vermeldt dat zij spreken over zijn heengaan (exodus) dat hij in Jeruzalem zou volbrengen. De dood is een doortocht en zowel Elia als Mozes hebben dit zelf ervaren. Dan neemt Petrus het woord. Hij wil drie tenten bouwen, maar zijn spreken is ongepast: 'hij wist niet goed wat hij zei'. Het gaat in dit evangelie om een overrompelende openbaring van Jezus als goddelijk wezen, die bij ons, gewone mensen, een heel diep ontzag en schroomvallige vrees oproept. Dan overschaduw

hen een wolk. De wolk duidt op Gods verhulde aanwezigheid. Uit de wolk klinkt een stem: *Dit is mijn veelgeliefde Zoon, luistert naar Hem.* Jezus is de nieuwe Mozes! Jezus is de eindtijdelijke door God gezonden gezant, wat er verder ook met Hem zal gebeuren. Op Gods gezag mogen wij Hem volgen op zijn weg. Tenslotte verbiedt Jezus de drie aan anderen te vertellen wat zij op de berg beleefd hebben. Het vraagt een innerlijke loutering voordat je werkelijk over Jezus iets zinnigs aan anderen kan vertellen. Je zult los moeten groeien van je beperkte door eigenbelang en vrees bepaalde ik. Zoals de apostelen door schaamte en schande heen leerden. Ook wij zullen gaandeweg door ons leven heen steeds meer mogen ontdekken wie Jezus voor ons is. En ook wij zullen, net als de apostelen, hiervoor een loutering moeten ondergaan, dwars door de ervaring van eigen onvolkomenheid, menselijke onmacht en soms ook zwaar verdriet heen.

vader Paul Brenninkmeijer.

15 AUGUSTUS ONTSLAPING

VAN ONZE HEILIGE VROUWE, MOEDER GODS MARIA
Maria-Tenhemelopneming wordt ook Maria-Hemelvaart, Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart, de Ontslaping van de Moeder Gods (Orthodoxe kerk) of halfoogst genoemd. Het vieren van Maria-Tenhemelopneming is een kerkelijke traditie en het betreft bovendien één van de oudste en belangrijkste Mariafeesten.

Dogma

Jaarlijks wordt op 15 augustus gevierd dat Maria met lichaam en ziel door God in de hemel werd opgenomen. Het wordt in Vlaanderen gevierd, maar ook in vele andere landen, waaronder Italië, waar het feest *Ferragosto* heet. De oude overlevering vertelt dat Maria op de Berg Sion in Jeruzalem

te midden van de Apostelen stierf. Deze gebeurtenis staat niet letterlijk beschreven in de Bijbel, maar het is wel één van de dogma's. Dat het een dogma is, wil zeggen dat de (katholieke) kerk heeft besloten het als onbetwistbare waarheid te zien. Maria Tenhemelopneming is pas in 1950 onder paus Pius XII tot dogma verklaard. Overigens zijn er vele verschillende verhalen in omloop over hoe en wanneer Maria precies gestorven is.

Met lichaam en ziel. Het is een belangrijk detail dat Maria met 'met Ziel én Lichaam' is opgenomen. Dat wil zeggen dat Maria niet hoefde te sterven en te wachten op de opstanding en het oordeel waar christenen in geloven. Maria was zondeloos en hoefde daarom niet geoordeeld te worden. Dit is ook waarom er gesproken wordt over 'ontslaping', de dood kon geen vat op haar krijgen.

Bovendien symboliseert Maria-Hemelvaart de sterke band tussen Jezus en zijn moeder.

In sommige streken wordt gedurende die dag niet enkel Maria geëerd, maar ook alle andere moeders. Moederdag op 15 augustus wordt verder op dezelfde manier gevierd als Moederdag op de tweede zondag van mei.

Maria Tenhemelopneming wordt officieel gevierd sinds de 6de eeuw, ingevoerd door keizer Mauritus in Byzantium. De Kerk van Rome nam deze viering later over. Net als op Hemelvaartsdag worden er ook tijdens Maria-Tenhemelopneming verschillende bedevaarten en processies georganiseerd. Deze hebben, in tegenstelling tot deze op Hemelvaartsdag, doorgaans wél veel te maken met de viering zelf.

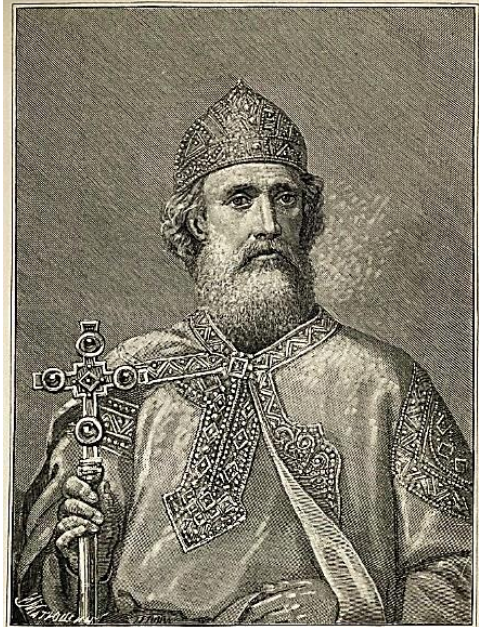
JG

Bron: Historie vzw

Het ontstaan van een geünieerde Oekraïense kerk

In de vorige Informatie hebben wij gezien hoe het christendom naar Oekraïne kwam. De traditie zag in vorst Volodymyr de Grote de stichter van de kerk van het Kievse Rijk, hoewel historici aannemen dat ook al voor het officiële jaartal 988 het christendom in Oekraïne verspreid aanwezig was.

De Oekraïense Grieks-katholieke Kerk beschouwt ook vorst Volodymyr als

haar stichter. Dit terwijl de Oekraïense Grieks-katholieke Kerk pas sinds 1596 als zodanig bestaat.

Wat eraan voorafging

De Oekraïense Grieks-katholieke Kerk ziet zichzelf als

erfgenaam van de oude Oekraïense Kerk. Deze kerk ressorteerde onder het patriarchaat van Constantinopel. Ook de kerk van Rusland dat in 988 haar stichtingsdatum zag, viel onder Constantinopel. Dit bleef zo tot het einde van de zestiende eeuw. In de zestiende eeuw waren al belangrijke ontwikkelingen geweest. Het land Oekraïne viel binnen het toenmalige Pools-Litouwse Rijk. Er was in het Pools-Litouwse Rijk een belangrijke protestantse verspreiding. Dit was een bedreiging voor de Orthodoxe Kerk in het Pools-Litouwse Rijk. De Orthodoxe Kerk was ook op bepaalde plaatsen ten prooi aan verval. Ook werden de orthodoxen in het Pools-Litouwse Rijk gediscrimineerd. Volwaardige politieke functies met name gingen aan hun neus voorbij, terwijl de Latijnse katholieke adel die wel verkreeg. En de orthodoxe

bisschoppen raakten meer en meer hun greep kwijt op de kerkelijke organisatie. De ogen waren gericht op de Latijnse Kerk voor hulp tegen het protestantisme en het eigen innerlijke verval. Daar hadden katholieke kringen ook wel oren naar. Er waren katholieke pogingen om tot een unie met de orthodoxen te komen. Echter tot een unie, de Unie van Brest, zou het pas komen op orthodox initiatief.

De Unie van Brest

In het najaar van 1595 reisden twee orthodoxe bisschoppen naar Rome, waar in een feestelijke sfeer de unie met Rome werd gesloten. De orthodoxe bisschoppen ondertekenden een schriftelijke geloofsbelijdenis, waar ze instemden met bepaalde katholieke dogmatische gevoeligheden. Op hun beurt mochten de katholieke geworden orthodoxen hun Byzantijnse ritus trouw blijven. Het akkoord was echter wel eenzijdig in het voordeel van de Kerk van Rome. Dit was ook de mening van brede kringen van Oekraïense orthodoxen thuis. Die verweten de twee bisschoppen verraad aan het orthodoxe geloof. Dat belette de twee bisschoppen niet om bij hun terugkeer een synode bijeen te roepen in 1596 te Brest, tegenwoordig een stad in Belarus. In Brest werd in aanwezigheid van de overige orthodoxe bisschoppen, maar ook van Latijnse bisschoppen en afgezanten van de Poolse koning de kerkelijke unie afgekondigd. Daarmee verbrak men de banden met het patriarchaat van Constantinopel. Er werden 33 besluiten afgekondigd. Een ervan was het toekennen van politieke rechten aan de geünieerden. Tegelijkertijd verzamelden zich in een naburige wijk van Brest orthodoxen, onder de aanwezigheid van een afgezant van de patriarch van Constantinopel. Die veroordeelden de zo pas afgekondigde unie. De al bestaande conflicten in het Oekraïense

christendom werden door de twee synodes versterkt. Niet lang na de synode van Brest zegden twee bisschoppen die de unie oorspronkelijk hadden gesteund, hun steun weer op. Door hun steun aan de unie op te zeggen zetten deze opnieuw orthodoxe bisschoppen een stap naar een illegale status, omdat de Poolse koning alleen die bisschoppen als legaal beschouwde die akkoord gingen met de Unie van Brest. Vanaf dat moment was er in Oekraïne een geünieerde en een voortaan dissidente orthodoxe kerkelijke structuur. De Unie van Brest zette zich voort in wat later de Grieks-katholieke Oekraïense Kerk is gaan heten, zoals de kerk heden ten dage nog heet.

Na de Unie van Brest

De kerkelijke leiding van de geünieerde kerk in Oekraïne bewoog zich in de volgende jaren steeds meer in de richting van de Romeinse inzichten. Vanaf 1615 werd het ambt van de geünieerde metropoliet van Kiev ingenomen door Josif Veljamyn Rutski. Deze was opgeleid in Rome en bij de jezuïeten in het Duitse Ingolstadt. En onder zijn leiding werd de geünieerde kerk georganiseerd naar het voorbeeld van de Contrareformatie volgens het Concilie van Trente (1545-1563). Dankzij Rutski's initiatief nam een synode in Kobryn (tegenwoordig in Zuid-west-Belarus) in 1626 de besluiten die daarbij hoorden. Er werden allerlei hervormingen doorgevoerd. Echter, vooral in de liturgie probeerde men trouw te blijven aan de oosterse tradities. Het proces van het opbouwen van een eigen zelfstandige structuur van de Oekraïense Grieks-katholieke Kerk zou tot in de achttiende eeuw voortduren. De Synode van Zamość in 1720 zorgde voor een verdere latinisering in nu ook de liturgie. Dit laatste met name was tegen de oorspronkelijke regel van de Unie van

Brest. In de Grieks-katholieke Oekraïense Kerk kwam in dat deel van Oekraïne dat bij de deling van Polen tussen Oostenrijk-Hongarije, Pruisen en Rusland bij Rusland kwam, een teruggang naar de Russisch-orthodoxe Kerk, hoewel de tsaren nog tolerant stonden ten opzichte van de geünieerde kerk. Binnen de Grieks-katholieke Oekraïense Kerk kwam een stroming die zich sterker oriënteerde op de orthodoxe erfenis. Dit leidde tot een pro-katholieke en een pro-Russische fractie. Na het neerslaan van een opstand in 1831 in de Poolse gebieden van Rusland, die ook door de Grieks-katholieke Kerk was gesteund, was het gedaan met de aanvankelijke tolerantie door Rusland van de geünieerden. In 1839 besloot de synode in Polock (huidige Belarus) tot de ontbinding van de Grieks-katholieke Kerk in Rusland. Het geünieerde bisdom van Cholm (in het Pools Chelm) dat nog over was werd in 1875 door de Russen opgeheven.

Benauwde jaren

Na de Eerste Wereldoorlog werd Polen een weer een zelfstandige staat, waarbinnen de Griekskatholieke Kerk een minderheid vormde. Tussen 1900 en 1944 was haar centrale leidinggevende persoonlijkheid metropoliet Andrey Sheptytsky. In de moeilijke periode van Oekraïne was hij een baken in de woelige zee (Russische bezetting, Duitse bezetting, Russische bezetting). Na zijn dood in 1944 keerde het tij. In 1946 organiseerden de Sovjets met behulp van enkele pro-Russische stromingen in de geünieerde kerk een synode. De priesters die deelnamen aan deze synode verklaarden toen de opheffing van de geünieerde kerk. Op deze manier kwam de Grieks-katholieke Kerk in de Sovjet-periode in de illegaliteit. De Grieks-katholieke Kerk werd vervolgd. De Oekraïense Grieks-katholieke Kerk kon in alle

vrijheid in het Westen voortbestaan (West-Europa, Noord- en Zuid-Amerika). Daarheen waren in de loop van de twintigste eeuw vele Oekraïners gevlucht of geëmigreerd.

Heropleving

Het jaar 1989 bracht een wending in de situatie van vervolging van de Grieks-katholieke in Sovjet-Oekraïne. Het was de tijd van de perestrojka en glasnost van de nieuwe partijchef Michail Gorbatsjov van de Sovjet-Unie. Er kwam een nieuwe openheid en groeiende tolerantie. In mei 1989 hielden in die tolerante periode leden van de Grieks-katholieke Kerk een hongerstaking in Moskou. Zij vroegen om de legalisering van hun kerk. Eind november van dat jaar werden hun eisen ingewilligd. Geünieerde parochies werden toegelaten, ze konden zich vrij laten registreren. Toen de kerk vrij was geworden kon zij haar kerkelijke structuur weer opbouwen in Oekraïne. De banden met de Oekraïense Grieks-katholieken in de emigratie werden gemakkelijker en hechter. In deze tijd kreeg de Oekraïense Grieks-katholieke Kerk met haar heropleving haar gezicht dat ze nu heeft in binnenland en buitenland.

Leo van Leijssen

Bron: H. Teule - A. Brüning,

Handboek Oosters Christendom, Leuven 2018

Pater Johan werd in Canada geconfronteerd met deze Oekraïens Grieks Katholieke kerk via zijn werk aldaar en via nodige studies. In Amerika studeerde hij bij Alexander Schmemmann en in Rome volgde hij ook studies. Hij leerde vele Redemptoristen broeders kennen die Byzantijnse Ritus eigen waren. Later als docent aan de Theologische faculteit in Tilburg heeft hij aan de studenten daar de Byzantijnse Ritus geïntroduceerd.

Zo is de Johannes van Damascus Gemeenschap ontstaan.

Bezoek onze Kapel van de Johannes van Damascus-gemeenschap in de St. Cathrien tijdens de openmonumentendag op 9sept. in 's-Hertogenbosch

Bezoek onze website:
www.byzantijskapel.nl

EEN FINANCIËLE BIJDRAGE IS ALTIJD WELKOM

***Bank: NL32 RABO 0110551931
t.n.v. Stichting Sint Johannes van Damascus.***

**Retour Indien onbestelbaar of niet meer wenst te ontvangen
aan: Johannes van Damascus Gemeenschap
p.a. Lijsterbeslaan 40 5248 BB Rosmalen
of Goorseweg 17 6595 AM Ottersum**